

## **УЗАКОНЕННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

***Устінов Д. М.***

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін  
Міжнародний гуманітарний університет  
м. Одеса, Україна*

Невід’ємною складовою післявоєнного розвитку України є створення належного та стабільного інвестиційного простору. Не викликає сумнівів, що сучасні процеси економічних відносин пов’язані із використанням різноманітних віртуальних активів.

З цього приводу Д. А. Кобильнік слушно зазначає, що «усунення перебування ринку віртуальних активів в сірій зоні є пріоритетним напрямком розвитку кожної держави... Легалізація криптосфери означатиме запровадження правил для постачальників послуг і тих, хто бере участь у здійсненні операцій, пов’язаних з віртуальними активами. Еволюціонування податкової системи та успадкування Україною міжнародного досвіду правил оподаткування призведе до поповнення державного бюджету доходами від оподаткування операцій з віртуальними активами» [1, с. 123].

Відтак, забезпечення узаконення цифрових активів у вітчизняній правовій системі є обов’язковою умовою гарантування належних стандартів ведення бізнесу, захисту фінансових інтересів та наповнення бюджету.

Слід зазначити, що у вітчизняному законодавстві містяться кілька визначень поняття віртуальних активів.

Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню)

доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму й фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р., віртуальний актив визначено як цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [4].

17 квітня 2022 року в Україні був прийнятий, але й досі не набрав чинності Закон України «Про віртуальні активи», який спрямовано на регулювання правовідносин, що виникають у зв’язку з оборотом віртуальних активів в Україні, визначенню прав та обов’язків учасників ринку віртуальних активів, засад державної політики у сфері обороту віртуальних активів. Окрім інших положень, зазначеним законом регламентовано поняття віртуального активу як нематеріального блага, що

є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав [3].

В сучасному міжнародному праві, на підставі окремих положень якого формувалися норми вітчизняного законодавства, визначення віртуальних активів є більш розгорнутим. Однією з нормативних підстав проведення узаконення віртуальних активів у вітчизняному законодавстві є Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським союзом. Статтею 133 зазначеної Угоди передбачено, що сторони визнають важливість наближення чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Україна забезпечить поступове приведення у відповідність своїх чинних законів та майбутнього законодавства до *acquis* ЄС [5].

Рекомендаціями FATF закріплено, що віртуальний актив це цифрове представлення вартості, яким можна торгувати в цифровому форматі або переказувати, і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей. Віртуальні активи не включають в себе цифрове представлення фіатних валют, цінних паперів та інших фінансових активів [2].

Деталізація компонентів віртуальних активів міститься в Директиві ЄС 2023/1114, яка визначає поняття «криптоактивів» та класифікує їх за трьома видами, «токени е-грошей», «токени пов'язанні з активами», «службові токени», як цінність, виражену в електронній формі, що може бути збережена та передана в електронному вигляді за допомогою технологічної системи [7].

В цілому, узаконення віртуальних активів можна визначити як процес визнання на рівні законодавства їх статусу, видів та порядку обігу і оподаткування.

До основних завдань забезпечення правовідповідної процедури узаконення віртуальних активів у вітчизняному правовому полі слід віднести наступні:

- по-перше, чітко визначити правовий статус віртуальних активів, є вони майновими чи немайновими правами, або фінансовими інструментами, або електронними даними без правового статусу;

- по друге, створення адекватної системи оподаткування та правил для обліку доходів від операцій з віртуальними активами;

- по-третє, мають бути розроблені відповідні європейським стандартам вимоги до верифікації з одного боку, для користувачів (KYC/AML процедури), а з іншого, для регулювання роботи платформ обміну, кастодіальних сервісів та криптобірж;

- по-четверте, встановлені належні механізми фіксації права власності на віртуальні активи та процедури визначення їх територіальної прив'язки у разі судових спорів та оскарження шахрайських транзакцій.

В контексті впровадження процедур узаконення віртуальних активів слід погодитися із І. Шаповаловою, що «Україна повинна не тільки брати до уваги міжнародний досвід, але й розробляти унікальні рішення, які відповідають специфіці внутрішнього ринку. Враховуючи динамічну природу віртуальних активів, необхідно постійно оновлювати та вдосконалювати регулятивні рамки, аби вони відповідали поточним тенденціям та викликам. Це забезпечить не лише економічний розвиток, але й захистить інтереси українських громадян та інвесторів у цій швидкозмінній сфері» [6].

Підсумовуючи, слід зазначити, що віртуальні активи, зокрема криптовалюти, токени та NFT, набули значної популярності у всьому світі. Їхній правовий статус суттєво відрізняється в залежності від юрисдикції, що зумовлено як економічними, так і політичними факторами. Найефективніші моделі поєднують чітке регулювання, податкові стимули та захист прав інвесторів. Для України доцільно застосувати гібридний підхід з урахуванням європейських стандартів та місцевих реалій.

### Література:

1. Кобильнік Д. А., Никонова М. Р. Особливості використання віртуальних активів: фінансово-правовий аспект. *Публічне право*. № 4 (48). 2022. С. 117-125.
2. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації FATF 2012 р. URL: <https://surl.li/vllvlf>
3. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового [...]. Закон України від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
5. Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами членами, з іншої сторони: ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text)
6. Шаповалова І. Внутрішні виклики регулювання віртуальних активів в Україні. *Вісник НААУ*. 2024. URL: <https://surl.li/hyepot>
7. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets. Markets in Crypto-Assets (MiCA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>